Zaalteksten vaste collectie Van Gogh Museum

Inhoud

Begane grond....10
Tijdlijn....10
1853: 30 maart: geboren in Zundert, Nederland....10
1869-1876: Den Haag, Londen en Parijs.....10
1878-1880: Mijnstreek de Borinage, België.....10
27 jaar, besluit kunstenaar te worden....10
1881: Etten....10
1881: Den Haag, Nederland....10
1883-1885: Nuenen, Nederland....10
1885: Antwerpen, België....10
1886-1888: Parijs, Frankrijk....10
1888 Arles, Zuid-Frankrijk....10
1889: Saint-Rémy-de-Provence, Zuid-Frankrijk....11
1890 Auvers-sur-Oise, Frankrijk....11
Zelfportretten....11
Op de muur:....11
Oog in oog met Van Gogh....11
Zelfportretten....11
Schilderij: Zelfportret met Pijp, 1886....12
Schilderij: Zelfportret als schilder, 1886....12
Schilderij: Zelfportret als schilder, 1887-1888....12
Schilderij: Zelfportret, 1887....12
Vitrine 1: Van Goghs palet en verftubes, 1890....12
Vitrine 2 voorzijde: Zelfportret met strohoed, 1887....12
Vitrine 2 achterzijde: Stilleven met flessen en aardewerk, 1884-1885....12
Vitrine 3 voorzijde: Zelfportret, 1887....12
Vitrine 3 achterzijde: Kop van een vrouw, 1885....12
Vitrine 4 voorzijde: Zelfportet met strohoed en pijp, 1887....12
Vitrine 4 achterzijde: Kop van een man, 1885....12
Schilderij: Zelfportret, 1886....12
Schilderij: Zelfportret, 1887....12
Schilderij: Zelfportret met glas, 1887....12
Schilderij: Zelfportret, 1887....12
Schilderij: Zelfportret met strohoed, 1887....12
Eerste verdieping....13

Van Goghs voorbeelden 13
Bronzen beeld: Grote boer 13
Marmeren beeld: Franse boerin 13
Schilderij: Het hooien, 1887 13
Schilderij: De maaltijd, ongedateerd 13
Schilderij: Oude Drentse vrouw, 1882-1883 13
Schilderij: De druivenoogst, 1880 13
Schilderij: Jonge boerin met hak, 1882 13
Schilderij: Keukenjongen, ongedateerd 13
Het landleven 13
Schilderij: Twee vrouwen in het veen, 1883 14
Schilderij: Aardappelrooister, 1885 14
1883-1885: Boerenschilder 14
Op de muur: 14
Schilderij: Zeegezicht bij Scheveningen, 1882 14
Schilderij: Het uitgaan van de Hervormde Kerk te Nuenen , 1884-1885 14
Schilderij: De pastorie te Nuenen, 1885 15
Schilderij: De hut, 1885 15
Schilderij: Populierlaan in de herfst, 1884 15
Schilderij: De oude kerktoren te Nuenen (‘Het boerenkerkhof’), 1885 15
Schilderij: Kop van een vrouw, 1885 15
Schilderij: Kop van een vrouw, 1885 15
Schilderij: Kop van een vrouw, 1885 15
Schilderij: Kop van een man, 1884-1885 15
Schilderij: Kop van een vrouw, 1884-1885 15
Schilderij: Houthakkers, 1853-1888 15
Schilderij: De Holle Weg, 1835-1840 16
Schilderij: Stilleven met bijbel, 1885 16
Schilderij: De aardappeleters, 1885 16
Schilderij: Boerengezin aan de maaltijd, 1882 16
Schilderij: Tegelschilders, 1883-1884 16
1886-1887: Nieuwe perspectieven 17
Op de muur: 17
Schilderij: Vaas met Chinese asters en tuingladiolen, 1886 17
Schilderij: Route de Versailles, Rocquencourt, 1871 17
Schilderij: Gezicht op Amsterdam, 1874 17

Schilderij: Tulpenvelden vlakbij Den Haag, 1886 17
Schilderij: Portret van een jonge vrouw, 1886 17
Schilderij: De pier van Boulogne-sur-Mer, 1868 18
Beeld: 'Zij die vroeger de mooie vrouw van de helmenmaker was' 18
Schilderij: Uitzicht door een balkon, 1880 18
Schilderij: De oude officieren, c. 1884 18
Schilderij: Bord met perziken, 1882 18
Schilderij: Kop van skelet met een brandende sigaret, 1886 18
Schilderij: Cafétafel met absint, 1887 18
Schilderij: Montmartre: achter de Moulin de la Galette, 1887 18
Schilderij: Impasse des Deux Freres, 1887 19
Schilderij: Drie romans, 1887 19
Schilderij: Mand met hyacintbollen, 1887 19
Schilderij: Bloempot met Chinese bieslook, 1887 19
Schilderij: Schotel met citrusvruchten, 1887 19
Schilderij: Tuin met geliefden: Square Saint-Pierre, 1887 19
Schilderij: In het café: Agostina Segatori in Le Tambourin, 1887 19
Schilderij: Een jonge vrouw aan tafel ('Poudre de riz'), 1887 19
Schilderij: Rode kolen en uien, 1887 19
Schilderij: Boulevard de Clichy, 1887 20
Schilderij: Gezicht vanuit Theo's appartement, 1887 20
Schilderij: Bos met Kreupelhout, 1887 20
Kunstenaarsvrienden 20
Schilderij: De mangobomen, Martinique, 1887 20
Schilderij: Het hooien, Éragny, 1887 20
Schilderij: Oever aan de Seine, 1887 20
Schilderij: De Seine bij Courbevoie, 1883-1884 20
Schilderij: Het 'Ponton de la Félicité' bij Asnières (Opus nr. 143), 1886 21
Schilderij: De Seine, ochtend (Saint-Ouen), 1886 21
Schilderij: Spoorwegknooppunt bij Bois-Colombes, 1885-1886 21
1888-1889: Bloeiperiode 22
Op de muur: 22
Schilderij: Zonnebloemen, 1889 22
Schilderij: De roze boomgaard, 1888 22
Schilderij: De roze perzikboom, 1888 22
Schilderij: De witte boomgaard, 1888 22

Schilderij: Perenboompje in bloei, 1888 22
Schilderij: De oogst, 1888 22
Schilderij: De slaapkamer, 1888 23
Schilderij: Oude Arlésienne, 1888 23
Schilderij: De zoeaaf, 1888 23
Schilderij: Portret van Camille Roulin, 1888 23
De stoel van Gauguin, 1888 23
Dromen van Japan 23
Schilderij: Bloeiende pruimenboomgaard (naar Hiroshige), 1887 24
Schilderij: Brug in de regen, 1887 24
Schilderij: Courtisane (naar Eisen), 1887 24
Schilderij: De brug van Langlois, 1888 24
Schilderij: Vissersboten op het strand van Les Saintes-Maries-de-la-Mer, 1888 24
Tweede verdieping 25
Brieven 25
Familieschatten 25
Van Gogh familie tijdlijn 25
Een leven in brieven 26
Foto: Interieur van Jo van Gogh-Bongers huis in Amsterdam 26
Kabinet van Theo van Gogh, 1790-1800 26
Familie 26
Theodorus van Gogh, vader 26
Anna van Gogh-Carbentus, moeder 26
Theo van Gogh, broer 26
Jo van Gogh-Bonger, schoonzus 26
Willemien, zus 27
Anna van Gogh, zus 27
Cor van Gogh, broer 27
Lies van Gogh, zus 27
Brief aan Theo, Arles, c. 20-05-1888 27
Brief aan Willemien, Saint-Rémy, 20-01-1890 27
Brief aan zijn ouders, Nieuw-Amsterdam, c. 26-10-1883 27
Brief aan Vincent, Paris, 30-06 & 01-07-1890 27
Kleine wand: *Monsieur van Gogh, Paris* 27
Vincent en Theo 28
Schilderij: Gesloten ogen, 1889 28

Schilderij: Tulpenveld, voor 1890 28
Schilderij: Vrouw in wijngaard, mogelijk 1882 28
Schilderij: Portret van een meisje met een bosje bloemen, 1882 28
Schilderij: De mijn Crachet-Picquery in Frameries, 1888-1890 28
Schilderij: Molen op Montmartre, 1887-1888 28
Schilderij: Landschap op Martinique, 1887 28
Schilderij: Aan de oever van de rivier, Martinique, 1887 28
Schilderij: Portret van een man, 1888 28
Schilderij: Vaas met bloemen, c.1875 28
Reproductie van visitekaartje van Theo van Gogh 29
Reproductie van kasboek van Theo van Gogh en Jo van Gogh-Bonger, 1889-1925 29
Vrienden 30
Artistieke uitwisseling 30
Schilderij: Het gele huis ('De straat'), 1888 30
Schilderij: Spinnend Bretons meisje, 1889 30
Schilderij: Landschap bij Pont-Aven, 1889 30
Schilderij: Stilleven met profiel van Mimi, 1889 30
Schilderij: De appeloogst, c.1891 31
Schilderij: Boerderij in Bretagne, c. 1890 31
Schilderij: Vaas met bloemen en kop, 1887-1888 31
Schilderij: Vincent van Gogh zonnebloemen schilderend, 1888 31
Schilderij: Zelfportret met portret van Bernard (‘Les misérables’), 1888 31
Schilderij: Zelfportret van Gauguuin, 1888 31
Schilderij: Zelfportret, 1888 32
Ziekte en oor 32
1888 Arles 32
1889 32
Saint-Rémy 33
1890 Auvers-sur-Oise 33
Van Gogh aan het werk 34
Kleureffecten 34
Kleurencirkel uit Charles Blancs Grammaire des Arts du Dessin, Parijs 1870 34
Schets van Van Goghs palet in een brief aan Theo van Gogh, 5 augustus 1882 34
Schilderij: Mand met appels, 1885 34
Schilderij: Apollo verslaat Python, 1850 34

Schilderij: Appels, 1887 35
Schilderij: Druiven, 1887 35
Van Goghs doos van rood lakwerk met bolletjes wol, 19de eeuw 35
Perspectiefraam 35
Schilderij: Langs de Seine, 1887 35
Briefschetsen van een perspectiefraam in brieven aan Theo van Gogh 35
Infraroodreflectogram van *Langs de Seine* met rasterlijnen 35
Verkleuring 35
Schilderij: Portret van Etienne-Lucien Martin, 1887 36
Detail van de rand van Portret van Etienne-Lucien Martin 36
Onder de loep 36
Schilderij: Zeegezicht bij Les Saintes-Maries-de-la-Mer, 1888 36
Schilderij: Garnalen en mosselen, 1886 36
Zandkorrels! 36
Dikke klodders 36
Van Gogh tekenaar 36
Op de muur: 37
Schilderij: Grote nachtpauwoog, 1889 37
Vitrine: tekenmateriaal 37
Schetsboeken 38
Derde verdieping 39
Schilderen ondanks alles 39
Op de muur: 39
Schilderij: Amandelbloesem, 1890 39
Schilderij: Korenveld met maaier, 1889 39
Schilderij: Cipressen en twee vrouwen, 1890 39
Schilderij: Grote nachtpauwoog, 1889 39
Schilderij: Vlinders en klaprozen, 1890 40
Schilderij: Rozen, 1890 40
Schilderij: Kreupelhout, 1889 40
Schilderij: Irissen, 1890 40
Schilderij: Pietà (naar Delacroix), 1889 40
Schilderij: Korenveld met maaier, 1889 40
Schilderij: De tuin van de inrichting Saint Paul (‘Het vallen van de bladeren’), 1889 40
Schilderij: De schapenscheerster (naar Millet), 1889 40

Schilderij: De boerin die vlas kneust (naar Millet), 1889 40
Schilderij: De maaier (naar Millet), 1889 40
Schilderij: De tuin van de inrichting, 1889 41
1890 Bezielde natuur 41
Op de muur: 41
Schilderij: Korenveld met kraaien, 1890 41
Schilderij: Korenveld onder onweerslucht, 1890 41
Schilderij: Boomwortels, 1890 41
Schilderij: Boerderij, 1890 42
Schilderij: Gezicht op Auvers, 1890 42
Schilderij: De tuin van Daubigny, 1890 42
Dood en erkenning 43
1890 Auvers-sur-Oise 43
1891 43
1914 43
Verbeelding van de persoonlijke ervaring 44
Schilderij: De Emmaüsgangers, 1894 44
Schilderij: De rode boom, 1905 44
Schilderij: De Boeddha, 1904 44
Schilderij: Montmartre in de regen, 1897 44
Schilderij: Vrouwen in de tuin of Hooglied, 1891-1892 45
Schilderij: Ontzetting, 1891 45
Schilderij: Moederschap, 1896-1897 45
Van Gogh en de expressie van kleur 45
Op de muur: 45
Schilderij: Huis in de winterzon, c. 1909 45
Schilderij: Mina Tandja, 1910 46
Schilderij: Felix Auerbach, 1906 46
Schilderij: Salomon Beffie, c. 1912 46
Schilderij: De Seine bij Nanterre, 1906-1907 46
Schilderij: De blauwe japon, 1911 46
Schilderij: Een op z'n rug liggende krab, 1887 46
Schilderij: Rossige kust bij Anthéor, 1903 46
Schilderij: Vrouwen die elkaar kussen, 1906 46
Schilderij: Herfstdag, 1909 46
Schilderij: Pinksterfeest op de brug, 1906 47

Begane grond
Tijdlijn

1853: 30 maart: geboren in Zundert, Nederland
Foto: Theodorus van Gogh, dominee, Anna van Gogh-Carbentus
Foto: Het geboortehuis van Vincent van Gogh in Zundert

1869-1876: Den Haag, Londen en Parijs.
werkzaam bij filialen van Kunsthandel Goupil
Foto: Kunsthandel Goupil, Den Haag
Foto: Vincents broer Theo van Gogh, 1882
Foto: Vincents vroegst bekende brief aan Theo, 29 september 1872
Foto: Vincent van Gogh, 19 jaar

1878-1880: Mijnstreek de Borinage, België.
doet evangelisatiewerk onder mijnwerkers
27 jaar, besluit kunstenaar te worden
oefent zich door te tekenen

1881: Etten
verblijft bij zijn ouders
tekent vooral
Foto: schetsen in een brief aan Theo

1881: Den Haag, Nederland
Neemt teken- en schilderlessen bij Anton Mauve

1883-1885: Nuenen, Nederland
woont tijdelijk weer bij zijn ouders
schildert De aardappeleters
Foto: Vincents ouderlijk huis in Nuenen
Foto: Schets van de De aardappeleters in een brief aan Theo, 1885

1885: Antwerpen, België
volgt korte tijd lessen aan de kunstacademie
Foto: Staand vrouwelijk naakt van opzij gezien, januari-februari 1886

1886-1888: Parijs, Frankrijk
woont samen met zijn broer Theo
maakt kennis met (neo-)impressionistische schilderkunst
sluit vriendschap met Henri de Toulouse-Lautrec, Emile Bernard, Paul Gauguin
Foto: Brief aan Theo, 1887
Foto: Emile Bernard met Van Gogh (op de rug gezien) in Asnières, z.j.

1888 Arles, Zuid-Frankrijk
schildert de Zonnebloemen

woont korte tijd met Paul Gauguin
snijdt zijn linker oor af
Foto: Het gele huis in Arles, waar Van Gogh woonde
Foto: Latere schetsen van de Zonnebloemen, 1890

1889: Saint-Rémy-de-Provence, Zuid-Frankrijk
laat zich opnemen in een inrichting
Foto: Affiche van de inrichting in St.-Rémy-de-Provence
Foto: Briefschets van drie cicaden, 1889

1890 Auvers-sur-Oise, Frankrijk
schildert gemiddeld een schilderij per dag
schiet zichzelf een kogel door de borst
en sterft twee dagen later op 29 juli
Foto: Rouwkaart
Foto: De graven van Vincent en Theo van Gogh

Zelfportretten

Op de muur:
Vincent van Gogh 5 en 6 september 1889: 'Ze zeggen dat het moeilijk is jezelf te kennen – maar het is evenmin eenvoudig jezelf te schilderen.'

Oog in oog met Van Gogh

Vincent van Gogh is een van de beroemdste kunstenaars aller tijden. Wereldwijd worden mensen geraakt en geïnspireerd door zijn expressieve, kleurrijke werk en zijn bewogen leven.
De honderden schilderijen en tekeningen die Van Gogh in slechts tien jaar tijd (1880-1890) maakte, hebben een grote impact gehad. Zijn kunstwerken hebben generaties kunstenaars beïnvloed, en zijn in onze beeldcultuur nog alom aanwezig. Met een collectie van ruim 200 schilderijen, meer dan 500 tekeningen en bijna al zijn brieven biedt het Van Gogh Museum het grootste en meest representatieve overzicht van Van Goghs leven en werk.
Een bezoek aan dit museum is als een reis met Van Gogh. We volgen een kunstenaar die zichzelf voortdurend probeerde te verbeteren en die zeer betrokken was bij de ontwikkelingen in de kunst van zijn tijd. Een kunstenaar die bovenal streefde naar een nieuwe kunst, waarin hij op een directe en universeel begrijpelijke manier uitdrukking kon geven aan de grote emoties van ons bestaan.

Zelfportretten

Groene ogen, een rode baard, een gefronste blik, een blauwe werkmanskiel. Soms een hoedje op het hoofd, soms met zijn geliefde pijp in de mond. In Van Goghs zelfportretten staan we oog in oog met de kunstenaar. Herkenbaar als Vincent, maar toch elke keer anders. Van Goghs zelfportretten waren ook niet zozeer bedoeld om te laten zien hoe hij was, maar om te oefenen met kleur, verftoets en

gezichtsuitdrukking. Op één na: in *Zelfportret als schilder* presenteert hij zich als een zelfbewuste kunstenaar achter zijn schildersezel. ‘Alleen als ik aan mijn ezel sta te schilderen, voel ik iets van het leven’, schreef hij later.

Schilderij: Zelfportret met Pijp, 1886

Schilderij: Zelfportret als schilder, 1886

Schilderij: Zelfportret als schilder, 1887-1888

Schilderij: Zelfportret, 1887

Vitrine 1: Van Goghs palet en verftubes, 1890

Vitrine 2 voorzijde: Zelfportret met strohoed, 1887
Vitrine 2 achterzijde: Stilleven met flessen en aardewerk, 1884-1885

Vitrine 3 voorzijde: Zelfportret, 1887
Vitrine 3 achterzijde: Kop van een vrouw, 1885

Vitrine 4 voorzijde: Zelfportet met strohoed en pijp, 1887
Vitrine 4 achterzijde: Kop van een man, 1885

Aan de muur van links naar rechts:
Schilderij: Zelfportret, 1886

Schilderij: Zelfportret, 1887

Schilderij: Zelfportret met glas, 1887

Schilderij: Zelfportret, 1887

Schilderij: Zelfportret met strohoed, 1887

Eerste verdieping
Van Goghs voorbeelden

Bronzen beeld: Grote boer
Jules Dalou (1838-1902) ontwerp c. 1898-1899, gietsel na 1902

Marmeren beeld: Franse boerin
Jules Dalou (1873-1902)

Schilderij: Het hooien, 1887
Léon-Augustin Lhermitte (1844-1925)

Schilderij: De maaltijd, ongedateerd
Auguste Boulevard (1825-1897)

Schilderij: Oude Drentse vrouw, 1882-1883
Anton van Rappard (1858-1892)

Schilderij: De druivenoogst, 1880
Jules Bastien-Lepage (1848 - 1884)
Van Gogh bewonderde Bastien-Lepages oprechte en eenvoudige benadering van het boerenleven. Op dit schilderij kijkt een jonge vrouw achterom om iets te zeggen tegen de personen links van haar. Of is het om te zien of het weer goed genoeg blijft om te beginnen met het oogsten van de druiven? De monumentale, afgewende pose van de vrouw leidt onze blik verder het landschap in. Bastien-Lepage gebruikte voor de begroeiing en de lucht een levendige verscheidenheid van verfstreken en tinten.

Schilderij: Jonge boerin met hak, 1882
Jules Breton (1827 - 1906)

Schilderij: Keukenjongen, ongedateerd
Théodule Ribot (1823 - 1891)

Jean-François Millet 1814 - 1875
De wolkaardster, 1856
Woman Carding Wool
inv. s197B

Jean-François Millet 1814 - 1875
De waterdraagster, c. 1855-1865
Girl Carrying Water
inv. s93B

Het landleven

Pas op 27-jarige leeftijd vond Van Gogh in het kunstenaarschap zijn ware roeping. Of hij talent had wist hij niet, maar met een tomeloze werkdrift en enorme vasthoudendheid ging hij aan de slag. Hij leerde zichzelf het vak onder meer door goed naar de kunst van anderen te kijken. Omdat hij enige jaren in de kunsthandel had gewerkt, had hij al veel kunstwerken gezien en zijn oog geoefend.
Van Gogh bewonderde vooral het werk van Franse 19de-eeuwse boerenschilders zoals Jean-François Millet en Jules Breton. Zij verbeeldden het leven op het platteland. Dit zogenaamde eerlijke en simpele bestaan zetten zij af tegen de oprukkende industrialisatie en verstedelijking. Met deze voorbeelden voor ogen, besloot Van Gogh het boerenleven tot zijn hoofdonderwerp te maken. Zo kon hij zijn liefde voor de natuur en het platteland vertalen in voorstellingen van spitters, zaaiers en boerenhutten.

Schilderij: Twee vrouwen in het veen, 1883

Schilderij: Aardappelrooister, 1885

1883-1885: Boerenschilder

Nadat hij enkele jaren op verschillende plekken in Nederland als kunstenaar had gewerkt (1880-1883), vestigde Van Gogh zich in het plattelandsdorp Nuenen, waar zijn vader dominee was. Van daaruit schreef hij aan zijn broer Theo: 'Ik begeer niets anders dan goed diep in 't boerenland te zitten en 't boerenleven te schilderen'.
Van Gogh idealiseerde het boerenbestaan, dat volgens hem 'in veel opzigten zooveel beter dan de beschaafde wereld' was. Boeren en landarbeiders stonden dichtbij de natuur; hun leven was verbonden met de cyclus van zaaien en oogsten, van leven en dood. In akkers rondom Nuenen, in de boeren en hun eenvoudige woningen vond hij zijn ideale onderwerpen. Van Gogh had zich ruim een jaar lang goed voorbereid toen hij besloot een grote compositie met boerenfiguren te maken: *De aardappeleters*. Hij wilde hiermee zijn visitekaartje als kunstenaar afgeven.

Op de muur:
Vincent van Gogh 13 april 1885: 'Als ik zeg dat ik een boerenschilder ben, dat is werkelijk zoo; ik voel mij t'huis daar.'

Schilderij: Zeegezicht bij Scheveningen, 1882
Dit zeegezicht maakte Van Gogh toen hij in Den Haag woonde. Vanuit de stad was hij naar zee getrokken om er een 'nijdig stormpje' vast te leggen. De wind maakte het werken niet gemakkelijk. Het zand stoof op het doek en vermengde met de verf. Het is een van zijn eerste olieverfschilderijen, maar het toont al zijn krachtige penseelstreek.

Schilderij: Het uitgaan van de Hervormde Kerk te Nuenen , 1884-1885
Dit schilderij heeft een bijzonder familieverhaal. Van Gogh maakte het schilderij voor zijn moeder. Zij was aan bed gekluisterd vanwege een gebroken been, en hij wilde haar opvrolijken. Het onderwerp koos hij met zorg: zijn vader was predikant in deze kerk.

Schilderij: De pastorie te Nuenen, 1885
Toen Van Gogh zijn voorstudies maakte voor
De aardappeleters woonde hij tijdelijk bij zijn ouders. Dit is hun huis in Nuenen, waar Van Goghs vader was aangesteld als dominee. Diens goedbedoelde, maar in de ogen van zijn zoon bemoeizuchtige opmerkingen zorgden dikwijls voor een gespannen sfeer. Volgens Van Gogh was er thuis een te groot verschil tussen 'menschen die een stand ophouden' en hemzelf, 'een boeren schilder.'

Schilderij: De hut, 1885
Van Gogh hield van de eenvoudige boerenhutten en hun bewoners. Hij noemde de hutten wel 'mensennesten' omdat ze net als een vogelnest een veilig en geborgen gevoel gaven. En net als een nest is dit huisje samengesteld uit allerhande materiaal: stro en mos op het dak, pleister op de zijmuur en baksteen onder de ramen. De twee voordeuren wijzen erop dat er zelfs twee families onder één dak woonden. Van Gogh koos bewust voor een avondscène, het moment waarop de boeren zich na de zware arbeid thuis terugtrokken.

Schilderij: Populierlaan in de herfst, 1884

Schilderij: De oude kerktoren te Nuenen ('Het boerenkerkhof'), 1885

Schilderij: Kop van een vrouw, 1885

Schilderij: Kop van een vrouw, 1885

Schilderij: Kop van een vrouw, 1885
In december 1884 vatte Van Gogh het plan op om een serie koppen te maken 'uit het volk'. Het moesten er zo'n vijftig worden. Hij wilde de boeren laten zien als een specifiek type mens, dat al eeuwen ploetert op het land. 'Zij doen denken aan de aarde, schijnen er soms uit gemodeleerd te wezen', schreef Van Gogh. Met dikke penseelstreken benadrukte hij hun hoekige bouw en vermoeide ogen. Expressie was daarbij belangrijker dan een correcte weergave.
Schilderij: Kop van een man, 1884-1885

Schilderij: Kop van een vrouw, 1884-1885

Weerszijde muur:
Schilderij: Houthakkers, 1853-1888
Anton Mauve (1838 – 1888)
Van Gogh bewonderde Mauve. Hij bezat volgens Van Gogh de kwaliteit om aan een realistisch onderwerp een 'betekenis' of 'karakter' toe te voegen. In dit werk benadrukte Mauve de harmonie van de werkende mannen met hun omgeving; de houthakkers gaan volledig op in het landschap. Van Gogh paste dit later ook toe in zijn eigen schilderijen. In zijn begindagen als kunstenaar kwam Van Gogh vaak bij

zijn aangetrouwde neef Mauve in het atelier, die hem de beginselen van het schilderen en tekenen leerde.

Schilderij: De Holle Weg, 1835-1840
Jules Dupré (1811-1889)
Van Gogh bewonderde het werk van de landschapskunstenaars die werkten in de bossen bij het Franse dorpje Barbizon. Hij kende de werken van reproducties en uit Nederlandse collecties. In het kleurgebruik van Jules Dupré herkende Van Gogh 'iets van een prachtige symfonie'. Hij vond die symfonie 'verbazend BEREKEND en toch eenvoudig en oneindig diep als de natuur zelf.' Van Gogh gebruikte in zijn vroege werken voornamelijk donkere kleuren en zocht daarbij ook naar een balans tussen de verschillende tinten.

Schilderij: Stilleven met bijbel, 1885
Centraal plaatste Van Gogh hier de lijvige bijbel van zijn kort daarvoor overleden vader, die als dominee een strikt christelijk leven leidde. Daarnaast legde hij zijn eigen, stukgelezen exemplaar van La joie de vivre door Emile Zola, als een 'bijbel' van het moderne leven. De boeken staan symbool voor de verschillende levensvisies van vader en zoon, die daarover regelmatig ruzie hadden gehad. Van Gogh koos ook daadwerkelijk voor de moderniteit: hij vertrok naar de grote stad, naar Antwerpen.

Schilderij: De aardappeleters, 1885
Een echt boerenschilderij mocht volgens Van Gogh naar spek, rook en aardappelwasem ruiken, en dat doet *De aardappeleters*. Damp stijgt op van de aardappelschaal, waaruit een familie samen eet. Bij deze arme, eenvoudige boeren vond Van Gogh de essentie – en vooral ook de tragiek – van het bestaan. Hij wilde ze in al hun ruwheid weergeven, met grove gezichten en knokige werkhanden. In de kleuren zocht hij naar donkere, grauwe tonen die bij het stoffige land pasten. Hij had zich met veel studies voorbereid. Toch bleek het schilderij met maar liefst vijf figuren een 'geducht gevecht'. Uiteindelijk was Van Gogh zeer tevreden met het resultaat. Hij hoopte dat zijn broer Theo, die kunsthandelaar was in Parijs, het schilderij zou kunnen exposeren. Die vond het echter veel te somber.

Schilderij: Boerengezin aan de maaltijd, 1882
Jozef Israëls (1824-1911)
De boerenmaaltijd was een populair onderwerp en kreeg in Nederland vooral bekendheid door Jozef Israëls. Van Gogh bewonderde het werk van de oudere kunstenaar. Hij noemde hem een van 'de boerenschilders van deze eeuw'. Mogelijk inspireerde dit schilderij Van Gogh tot het maken van een eigen variant: De aardappeleters. Hij koos echter voor een volstrekt eigen aanpak. In plaats een geïdealiseerd beeld schilderde hij een rauwe weergave, 'een ECHT BOERENSCHILDERIJ'.

Schilderij: Tegelschilders, 1883-1884
Anthon van Rappard (1858-1892)
In Van Goghs eerste jaren als kunstenaar was Anthon van Rappard onmisbaar, als vriend en als vakgenoot. In 1883 begon Van Rappard aan dit groepje tegelschilders rondom een tafel. Van Gogh volgde de ontwikkelingen op de voet: 'Betreffende uw

Tegelschilders – dat gij er weer aan bezig zijt hoorde ik met belangstelling – hoe het is en hoe het worden zal interesseert mij bijzonder'. Van Gogh hoopte net als zijn vriend een monumentale groepscompositie te schilderen van figuren uit het gewone volk.

1886-1887: Nieuwe perspectieven

Op zoek naar aansluiting bij de nieuwste schilderkunst verhuisde Van Gogh in 1886 naar Parijs, destijds het centrum van de moderne kunst. Hij realiseerde zich dat hij intensiever contact met kunst en kunstenaars nodig had om verder te komen. In galeries, musea en op exposities vond hij volop inspiratie –een impressie daarvan is op de eerste wand te zien. Oog in oog met de Parijse avant-garde kunst realiseerde Van Gogh zich pas hoe ouderwets zijn Nederlandse werk aandeed.
Gretig nam hij de vele nieuwe indrukken in zich op. Hij experimenteerde met kleur, toets, lijnen en vlakken. Hij raakte bevriend met kunstenaars van zijn generatie, zoals Paul Gauguin, Émile Bernard en Henri de Toulouse-Lautrec. Ze werkten samen en exposeerden in de cafés van de kunstenaarswijk Montmartre. Van Goghs tijd in Parijs was zeer vruchtbaar en dankzij zijn contacten met andere kunstenaars ontdekte hij mogelijkheden voor een eigen, expressieve stijl.

Op de muur:
Vincent van Gogh september of oktober 1886: 'Wat je hier wel kunt bereiken, is vooruitgang en die vind je hier wel degelijk'

Schilderij: Vaas met Chinese asters en tuingladiolen, 1886

Schilderij: Route de Versailles, Rocquencourt, 1871
Camille Pissarro (1830-1903)

Schilderij: Gezicht op Amsterdam, 1874
Claude Monet (1840-1926)

Schilderij: Tulpenvelden vlakbij Den Haag, 1886
Claude Monet (1840-1926)
Theo had al sinds 1885 vol bewondering geschreven over de schilderkunst van Monet. Pas in Parijs kon Vincent met eigen ogen zien wat zijn broer bedoelde. Hij werd overdonderd door het heldere kleurgebruik en de losse penseelstreken van de impressionisten. Dit landschap – dat Monet in Nederland maakte – is hiervan een prachtig voorbeeld. Theo verhandelde het schilderij in 1886, dus het is goed mogelijk dat Van Gogh het werk gezien heeft.

Schilderij: Bloemen uit Normandië, 1887
Henri Fantin-Latour (1836-1904)

Schilderij: Portret van een jonge vrouw, 1886
Armand Guillaumin (1841-1927)

Van Gogh was onder de indruk van dit portret op de Salon des Indépendants, waar jonge, vooruitstrevende kunstenaars hun werk presenteerden. Hij schreef: ‘Toen Guillaumin zijn portret exposeerde, hebben publiek en kunstenaars er hartelijk om gelachen en toch is het een van de zeer weinige dingen die het zouden houden naast de oude Hollanders Rembrandt en Hals.’ Volgens Van Gogh moest een portret de ziel uitdrukken, en was Guillaumin met dit krachtige schilderij daarin geslaagd.

Schilderij: De pier van Boulogne-sur-Mer, 1868
Edouard Manet (1832-1883)
Dit is allesbehalve een traditioneel zeegezicht: twee pieren doorsnijden het beeld en onttrekken het voorste zeilschip grotendeels aan het oog. Toen Van Gogh in Parijs arriveerde gold Manet als de moderne kunstenaar bij uitstek. Ook Van Gogh vond zijn werk ‘zeer oorspronkelijk’ hoewel hij hem niet ‘onder de allereersten dezer eeuw’ rekende. Toch zijn moderne elementen, zoals de gedurfde vlakverdeling en sterke afsnijdingen ook bij Van Gogh terug te zien.

Beeld: ‘Zij die vroeger de mooie vrouw van de helmenmaker was’
Auguste Rodin (1840-1917) ontwerp 1885-1887, gietsel 1935-1940
De aftakeling van het menselijk lichaam staat centraal in deze sculptuur van Rodin. De gedraaide houding van de oude vrouw benadrukt haar fragiele, uitgemergelde lijf. Rodin ging hiermee volledig in tegen het klassieke schoonheidsideaal. Als modern kunstenaar wilde hij laten zien hoe onbarmhartig het leven zijn sporen nalaat, om zo emotie op te roepen. Ook Van Gogh zocht in zijn figuren ‘iets doorvoelds’.

Schilderij: Uitzicht door een balkon, 1880
Gustave Caillebotte (1848-1894)

Schilderij: De oude officieren, c. 1884
Jean-François Raffaëlli (1850-1924)
Het werk van Raffaëlli sprak Van Gogh aan ‘omdat het door en door gedacht is, verstandig en eerlijk’. Deze kunstenaar schilderde vaak figuren aan de zelfkant van de samenleving, het type mensen dat ook Van Gogh graag afbeeldde. Dit schilderij toont oude veteranen, na jaren trouwe dienst afgedankt door de maatschappij, op een waardige manier. De sobere tinten sluiten hierbij aan. De twee wandelstokken, als degens gekruist, herinneren aan hun strijd.

Schilderij: Bord met perziken, 1882
Gustave Caillebotte (1848-1894)

Schilderij: Kop van skelet met een brandende sigaret, 1886

Schilderij: Cafétafel met absint, 1887

Schilderij: Montmartre: achter de Moulin de la Galette, 1887

Schilderij: Impasse des Deux Freres, 1887

Schilderij: Drie romans, 1887

Schilderij: Mand met hyacintbollen, 1887
Deze twee stillevens danken hun ovale formaat aan de ongebruikelijke drager: het deksel van een Japans kistje. Hyacintenbollen en Franse romans lijken een vreemde combinatie, maar zowel de natuur als de literatuur waren van wezenlijk belang voor Van Gogh. Hij hield van alles wat groeide en bloeide en vond houvast in de kracht van de natuur. De afgebeelde naturalistische romans gaven een onopgesmukt beeld van het moderne leven. Die eerlijkheid was voor Van Gogh essentieel.

Schilderij: Bloempot met Chinese bieslook, 1887

Schilderij: Schotel met citrusvruchten, 1887

Schilderij: Tuin met geliefden: Square Saint-Pierre, 1887
Dit zonovergoten parkgezicht noemde Van Gogh zelf 'het schilderij van de tuin met geliefden'. Verliefde paartjes wandelen onder de jonge kastanjebomen of zitten langs de slingerende paden. Van Gogh varieerde vrijuit op de pointillistische techniek van gekleurde stippen: van luchtige strepen tot snelle tipjes verf. Zo bereikte hij het effect van een stralende voorjaarsdag, en dat versterkt weer het gevoel van prille liefde en intiem samenzijn dat Van Gogh hier wilde uitdrukken. Zelf verlangde hij ook naar een vrouw en een gezin, maar hij had 'de meest onmogelijke liefdeshistories'. Uiteindelijk berustte hij daarin; hij was toegewijd aan zijn kunst.

Schilderij: In het café: Agostina Segatori in Le Tambourin, 1887
Een eenzame vrouw aan een cafétafeltje was een populair onderwerp bij jonge Parijse schilders, zoals hiernaast bij Toulouse-Lautrec. De opvallend geklede figuur is Agostina Segatori, eigenaresse van café Le Tambourin, waar Van Gogh vaak kwam. Voor haar staat een glas bier, in haar hand smeult een sigaret. De twee schoteltjes verraden dat ze al een biertje op heeft. Nette dames dronken en rookten niet in een café, dat was meer iets voor artistieke types of prostituees.

Schilderij: Een jonge vrouw aan tafel ('Poudre de riz'), 1887
Henri de Toulouse-Lautrec (1864-1901)
Dit werk van Toulouse-Lautrec hing in Theo's Parijse appartement. Waarschijnlijk kocht hij het op aanraden van Vincent, die bevriend was met de kunstenaar. Het schilderij van de expressieve Segatori in fel rood en groen hiernaast, vormt een mooie tegenhanger van het matbleke portret met 'het gezichtspoeder en gestileerde outfit', zoals Van Gogh het omschreef. De titel Poudre de riz verwijst naar het rode potje met rijstpoeder, waarmee vrouwen in die tijd hun gezicht een modieuze lichte tint gaven.

Schilderij: Rode kolen en uien, 1887
Dit stilleven was voor Van Gogh vooral een studie in kleurcontrasten. Het geel van de uien zette hij tegen een paarse ondergrond (nu verkleurd naar blauw). Als

complementaire kleuren versterken ze elkaar. Het kleed waarop de groenten liggen is geschilderd als een abstract, plat kleurvlak, dat naar voren lijkt geklapt. Het waren moderne beeldmiddelen die Van Gogh naar eigen inzicht toepaste.

Schilderij: Boulevard de Clichy, 1887
Boulevard de Clichy is een van de grote straten in de Parijse kunstenaarsbuurt Montmartre. Van Gogh schilderde hier het kruispunt dat hij vaak passeerde, met helemaal rechts het begin van de rue Lepic waar hij woonde met zijn broer Theo. Parijse straatscènes waren populair bij de schilders van het impressionisme. Ook van Goghs werkwijze, met naast elkaar geplaatste toetsjes verf in heldere kleuren, laat de invloed van deze kunststroming zien.

Schilderij: Gezicht vanuit Theo's appartement, 1887
'Een prachtig uitzicht over de stad … een stuk lucht erboven bijna zo groot als wanneer men op het duin staat'. Zo beschreef Theo het weidse uitzicht vanuit zijn appartement. Vincents belangstelling lijkt eerder uit te gaan naar de hoge appartementengebouwen. De hoekige contouren, ramen en de steile daken schilderde hij in een massa stippen en strepen. Van Gogh ging met deze techniek experimenteren na zijn kennismaking met het werk van pointillistische schilders.

Schilderij: Bos met Kreupelhout, 1887

Kunstenaarsvrienden

Schilderij: De mangobomen, Martinique, 1887
Paul Gauguin (1848 - 1903)
Van Gogh probeerde samen met zijn broer de schilderijenverkoop van zijn vriend Gauguin te stimuleren. Zo kocht Theo dit exotische figuurstuk, dat Gauguin maakte op het eiland Martinique. Van Gogh schreef aan Bernard: ' …alles wat er uit zijn handen komt, is zacht, smartelijk en verrassend.' Charles Laval vergezelde Gauguin naar Martinique: het landschap hiernaast toont duidelijk de invloed van zijn leermeester.

Schilderij: Het hooien, Éragny, 1887
Camille Pissarro (1831-1903)
Alles in dit landschap is dynamisch en kleurrijk, van de hooimijten en boerenfiguren tot de zomerse lucht. Alleen al het hooi in de voorgrond is opgebouwd uit talloze felle tinten rood, oranje, roze, paars en groen. Dit vormt een mooi contrast met het veld erachter. Pissarro bracht het traditionele onderwerp van het hooien op een moderne manier in beeld. Dit inspireerde Van Gogh, die nog kort daarvoor een 'boerenschilder' wilde zijn.

Schilderij: Oever aan de Seine, 1887

Schilderij: De Seine bij Courbevoie, 1883-1884
Georges Seurat (1859-1891)

Volgens Van Gogh was Seurat onmiskenbaar de leider van de jonge avant-garde. Dit gezicht op de Seine is een vroege studie. Ook al is de uitvoering schetsmatig, toch heeft Seurat zijn onderwerp zorgvuldig bekeken: het blauw van het water zette hij in losse streken af tegen de ondergrond en roze boventonen. Ook Van Gogh, die Seurat opzocht in zijn atelier, maakte meerdere kleine studies. In zijn Seine-gezicht experimenteerde hij met verschillende verftoetsen in ongemengde kleuren.

Schilderij: Het 'Ponton de la Félicité' bij Asnières (Opus nr. 143), 1886
Paul Signac (1863-1935)
Signac en Van Gogh ontmoetten elkaar begin 1887 in Parijs. Beiden schilderden regelmatig aan de oevers van de Seine net buiten de stad. Ook dit schilderij is hier ontstaan. Terwijl mensen op de steiger wachten op de boot 'la Félicité', voor een pleziertochtje over de Seine, doemt rechts een gasfabriek op. Signac verbeeldde zo moderne thema's als vrijetijdsvermaak en industrialisatie.
Hij schilderde het bovendien in een al even moderne stijl, bestaande uit talloze korte verf-streken en stipjes.

Schilderij: De Seine, ochtend (Saint-Ouen), 1886
Charles Angrand (1854-1926)
Van Gogh en Angrand ontmoetten elkaar in de avant-garde kringen van Parijs. Van Gogh zag dit opmerkelijke Seine-gezicht, waarbij de rivier het beeld domineert, hoogstwaarschijnlijk op de Salon des Indépendants in 1886. Angrand gebruikte een zachtroze ondergrond, die hij bewust zichtbaar liet door de ritmische verfstreken van het water en de lucht. Door dit subtiele contrast komt het blauw mooi naar voren, wat de beweeglijkheid van het water versterkt.

Schilderij: Spoorwegknooppunt bij Bois-Colombes, 1885-1886
Paul Signac (1863-1935)

1888-1889: Bloeiperiode

Zijn verblijf in Parijs had Van Gogh zelfbewuster gemaakt als modern kunstenaar. Maar hij had behoefte aan rust en ruimte om zijn eigen weg in te slaan. Hij verliet daarom de drukke stad en vestigde zich op het Zuid-Franse platteland, in Arles. Getroffen door het heldere licht en de sprankelende kleuren stortte hij zich op het schilderen van bloeiende boomgaarden, oogsttaferelen en andere natuurmotieven. Het liefst wilde hij ook portretschilder zijn, want in karakteristieke koppen kon hij de essentie van zijn tijd weergeven – en daarin lag volgens Van Gogh de toekomst. Hij zocht steeds naar 'hartstochtelijke uitdrukkingskracht, waarbij ik onze kennis en moderne smaak omtrent kleur hanteer als middel om het karakter uit te drukken en op te voeren'. Met dit streven kwam hij in Arles tot de toppen van zijn kunnen. Hij ontwikkelde er zijn beroemde stijl met een energieke penseelstreek en sterke kleurcontrasten. Zijn onderwerpen zijn altijd eenvoudig, maar ze brengen over hoe diep Van Gogh de essentie van het leven, schoonheid én tragiek, aanvoelde.

Op de muur:
Vincent van Gogh 18 augustus 1888: 'In plaats van te proberen precies weer te geven wat ik voor me zie, gebruik ik de kleur om me krachtig uit te drukken.'

Schilderij: Zonnebloemen, 1889
In augustus 1888 schilderde Van Gogh een bos zonnebloemen in een vaas. Ondanks – of misschien dankzij – de eenvoud in onderwerp en stijl schiep hij een waar meesterwerk. Hij bereikte met drie tinten geel 'en anders niets' een kleurharmonie die straalt als een visioen. Theo loofde in een brief 'het effect van een stuk stof geborduurd met satijn en goud'. Van Gogh besefte zelf ook dat hij iets bijzonders had gemaakt en beschreef hoe diep hij daarvoor had moeten gaan. Hij had al zijn energie en aandacht moeten aanspreken om 'voldoende in vuur te geraken'. Trots op het resultaat riep hij zichzelf uit tot de schilder van de zonnebloem. Uiteindelijk zou hij vijf versies schilderen, die stuk voor stuk iconen van de moderne schilderkunst zijn geworden.

Schilderij: De roze boomgaard, 1888

Schilderij: De roze perzikboom, 1888

Schilderij: De witte boomgaard, 1888
Toen Van Gogh in Arles aankwam, was het nog volop winter, maar na enkele weken brak de lente aan. Hij begon vol geestdrift aan een hele reeks studies van bloeiende fruitbomen. Toen hij de werken waarover hij tevreden was bij elkaar zag, ontstond het idee om ze te combineren tot decoratieve drieluiken. Het zogeheten triptiek, waarin drie werken één harmonieus geheel vormen, kende Van Gogh uit de Japanse prentkunst.

Schilderij: Perenboompje in bloei, 1888

Schilderij: De oogst, 1888

In deze panoramische weergave van het vlakke landschap rond Arles is de droogte en hitte van de oogsttijd haast voelbaar. Van Gogh combineerde het azuurblauw van de lucht met gele en groene tonen voor het land om de sfeer van een zomerse dag in de Provence weer te geven. Tegelijkertijd wilde hij in dit schilderij het landleven laten zien. Op de akkers zijn boerenlui ijverig aan het werk in de zomerse hitte. Van Gogh was zeer te spreken over het resultaat. Naar zijn mening sloeg het alle andere werken uit deze periode absoluut dood.

Schilderij: De slaapkamer, 1888
Van Gogh ontdekte steeds beter hoe hij kleur en stijl kon inzetten om emoties uit te drukken. Zo moesten de heldere tonen van zijn slaapkamer 'een absolute rust' weergeven in een periode dat hij zich door het harde werken alles behalve rustig voelde. Hij hoopte dat zijn schilderijen troost zouden bieden, niet alleen aan hemzelf, maar ook aan anderen. Dat dit beroemd geworden schilderij die kracht bezat, daarvan was Van Gogh overtuigd: 'Toen ik na mijn ziekte mijn doeken terugzag, vond ik de Slaapkamer het beste'.

Schilderij: Oude Arlésienne, 1888

Schilderij: De zoeaaf, 1888
'Eindelijk een model' verzuchtte Van Gogh toen hij in juni 1888 een soldaat mocht tekenen en schilderen. Hij wilde niets liever dan uitgroeien tot een groots figuurschilder, maar de mensen waren zelden bereid voor hem te poseren. Bij het schilderen van dit volkse en zuidelijke type, was Van Gogh vooral geïnteresseerd in het expressieve van de kop. Daarom benadrukte hij de 'blik van een tijger' en de 'stierennek' van de zoeaaf en gebruikte hij harde, contrasterende kleuren.

Schilderij: Portret van Camille Roulin, 1888

De stoel van Gauguin, 1888
Van Gogh besteedde veel aandacht aan het uitzoeken van elegant meubilair voor Paul Gauguin, zijn gast in het Gele Huis. Dit ongebruikelijke schilderij van Gauguins stoel is op te vatten als een portret van de schilder. Als tegenhanger van dit werk, met zijn nachtelijke sfeer en mysterieuze kleurcontrast van rood en groen, schilderde Van Gogh zijn eigen eenvoudige boerenstoel in helder geel en blauw. De twee werken symboliseren de verschillende karakters van de twee kunstenaars, die kort daarop met ruzie uit elkaar zouden gaan.

Dromen van Japan
Van Gogh haalde veel inspiratie uit de honderden Japanse houtsneden die hij samen met zijn broer Theo verzamelde. Hij deelde zijn enthousiasme over deze kleurige prenten met de meeste Franse moderne kunstenaars van zijn tijd. Zij bewonderden hoe de Japanners de wereld om hen heen vertaalden in decoratieve voorstellingen met behulp van kleurvlakken, patronen, afsnijdingen en contourlijnen. Van Gogh ging dit ook toepassen en werkte al snel 'op zijn Japans'. Maar Japan betekende meer voor hem. Van Gogh identificeerde zich met het beeld van de Japanse kunstenaar als monnik, die zich geheel aan zijn kunst wijdde en een

sober leven leidde in de natuur. Dit was ook wat Van Gogh zocht in de Zuid-Franse Provence, een streek die hij vergeleek met Japan.

[Prent, wordt elke 3 maanden gewisseld]

Schilderij: Bloeiende pruimenboomgaard (naar Hiroshige), 1887
Deze voorstelling van een bloeiende pruimenboom-gaard tegen een zonsondergang kopieerde Van Gogh naar een houtsnede uit zijn verzameling. Wel nam hij enige vrijheid in zijn kleurgebruik. Zo koos hij ervoor het zwart en grijs van de monumentale boomstam op de voorgrond te verruilen voor rode en blauwe tinten. Ook voegde Van Gogh de oranje sierranden met Japanse tekens toe, puur voor een decoratief en exotisch effect.

Schilderij: Brug in de regen, 1887

Schilderij: Courtisane (naar Eisen), 1887

Schilderij: De brug van Langlois, 1888

Schilderij: Vissersboten op het strand van Les Saintes-Maries-de-la-Mer, 1888
Van Gogh schreef dat hij in Arles keek ‘met een Japanse blik’. Dat is zichtbaar in dit schilderij, gemaakt tijdens een uitstapje naar de kustplaats Les Saintes-Maries-de-la-Mer. Hij zette effen kleurvlakken naast elkaar, zoals rood, geel, groen en blauw in de bootjes. Ook omlijnde hij de vormen met stevige contouren en plaatste hij de kustlijn als een duidelijke diagonaal in de compositie. Het waren allemaal stijlkenmerken van de Japanse prentkunst, waarmee Van Gogh zijn eigen werk kleuriger en eenvoudiger maakte.

Tweede verdieping

Brieven

Familieschatten

In ruil voor de maandelijkse toelagen werd Theo eigenaar van de tekeningen en schilderijen die Vincent hem toestuurde. Na Vincents dood in juli 1890 was Theo intens bedroefd. Hij wilde boven alles het werk van zijn broer bekendheid geven, maar overleed zelf een halfjaar later. Zijn weduwe, de 28-jarige Jo van Gogh-Bonger, bleef achter met hun zoontje Vincent Willem en een omvangrijke kunstcollectie. Zij zag het als haar taak Van Goghs kunst onder de aandacht te brengen. Dit deed ze door zijn werken gericht te verkopen en aan tentoonstellingen te lenen. Ook publiceerde zij een selectie van Vincents brieven aan Theo. Zonder haar toewijding zou Van Gogh nooit zo beroemd zijn geworden. Na Jo's overlijden in 1925 kreeg Vincent Willem de zorg over de werken van zijn oom. Hij bracht ze onder in de Vincent van Gogh Stichting en zette zich in voor de realisatie van het Van Gogh Museum. Daar kreeg de familiecollectie in 1973 haar permanente plaats.

Van Gogh familie tijdlijn

1891
Overlijden Theo van Gogh. Jo blijft achter met Vincent Willem van bijna 1 jaar.

1905
Na eerdere succesvolle (verkoop)tentoonstellingen organiseert Jo een grote Van Gogh expositie in het Stedelijk Museum, Amsterdam. Er zijn 484 werken te zien. Vele tentoonstellingen volgen.

1914
Publicatie van *Brieven aan zijn broeder* in drie delen

1925
Overlijden Jo van Gogh-Bonger

1931
Vincent Willem van Gogh, bijgenaamd 'de ingenieur', geeft een groot aantal werken van Van Gogh in langdurig bruikleen aan het Stedelijk Museum. Ook organiseert hij tentoonstellingen.

1960
Vincent Willem van Gogh richt de Vincent van Gogh Stichting op om de collectie bijeen te houden.

1969
Start van de bouw van het Van Gogh Museum naar een ontwerp van Gerrit Rietveld.

1973
Opening van het Van Gogh Museum

Een leven in brieven

Vincent van Gogh was een getalenteerd schrijver. Brieven schrijven was in zijn tijd en milieu een heel gebruikelijke manier om op afstand contact te houden; er werd veel en uitgebreid gecorrespondeerd.
Er zijn 820 brieven van Van Gogh bekend. De meeste zijn gericht aan zijn broer Theo, zijn grootste vertrouweling. In de brieven leren we Van Gogh kennen als een intelligente, hartstochtelijke man, met een alomvattende liefde voor kunst en literatuur. Zijn bevlogenheid kon doorslaan, bijvoorbeeld in zijn religieuze periode (1876-1879). Hij kon vlammende betogen houden en daarbij de realiteit uit het oog verliezen. Maar we lezen ook zijn visie op leven en dood, op liefde en menselijkheid. Daarmee zijn Van Goghs brieven de belangrijkste bron om hem als mens en kunstenaar te begrijpen.

Foto: Interieur van Jo van Gogh-Bongers huis in Amsterdam

Kabinet van Theo van Gogh, 1790-1800
Hendrik Vrijdag (1763-1832)
Dit is de kast waarin Theo van Gogh alle brieven bewaarde die hij van Vincent kreeg. Theo's vrouw Jo beschreef hoe zij na hun huwelijk in 1889 de brieven aantrof in een bureaula: 'week aan week zag ik daarna de weldra zo bekende gele enveloppes met het karakteristieke schrift den inhoud der lade vergrooten.' De opgespaarde brieven verhuisden later naar deze kast. De meeste daarvan worden nu in ons museum bewaard.

Familie

Stamboom:

Theodorus van Gogh, vader
Nu moet ik U nog mededeelen dat ik zeer onverwacht een zeer aangenaam bezoek heb gehad van Pa die bij me in huis en op 't atelier geweest is.

Anna van Gogh-Carbentus, moeder
Beste Moeder, van schrijven kwam niet door dat ik van s'morgens tot s'avonds zat te schilderen.

Theo van Gogh, broer
Wij zijn broers, niet waar, en vrienden – en we mogen wel rondborstig zeggen wat we denken

Jo van Gogh-Bonger, schoonzus
De brief van Jo was voor mij echt als een evangelie, een bevrijding van de angst die ik had opgelopen van de voor ons allemaal wat moeilijke momenten.

Willemien, zus
Neen mijn beste zusje, leer dansen of word verliefd, doe liever, veel liever een aantal dwaasheden dan hollandsche studie.

Anna van Gogh, zus
Daar net een goede brief van Anna. Haar brieven zijn nog al zeldzaam dus stuur ik U dezen om te lezen.

Cor van Gogh, broer
met een handdruk voor Cor wensch ik hem regt goeden moed toe in zijn onderneming.

Lies van Gogh, zus
Wil heeft gevraagd haar een schilderij te sturen en ik zou er tegelijkertijd ook graag een willen geven aan Lies, die er nog geen heeft, voor zover ik weet.

Brief aan Theo, Arles, c. 20-05-1888

Brief aan Willemien, Saint-Rémy, 20-01-1890

Brief aan zijn ouders, Nieuw-Amsterdam, c. 26-10-1883

Brief aan Vincent, Paris, 30-06 & 01-07-1890

Kleine wand: *Monsieur van Gogh, Paris*
snelle brieven
In Vincents tijd werden brieven werden wel twee of drie keer per dag bezorgd. Bovendien was de post heel snel. Als Vincent in Den Haag een brief kreeg van zijn broer Theo uit Parijs, lag zijn antwoord daar soms de volgende dag al in de brievenbus!

schrijftafeltje
Dit schrijftafeltje was van Vincent, voordat hij kunstenaar werd. Een ‘lessenaartje’ noemden ze zo’n tafeltje in die tijd. E-mail en mobieltjes bestonden natuurlijk nog niet. Daarom schreven mensen brieven, als ze niet bij elkaar in de buurt woonden.

inkt
Brieven schreef je vroeger met een kroontjespen. De inkt daarvoor kocht je in flesjes of in potjes. Om de inkt droog te deppen gebruikte je een vloeipapiertje. Handig, want zo kreeg je geen vlekken als je de brief opvouwde.

geen geld
Theo stuurde zijn broer elke maand geld om van te leven. Voor Vincent was dat niet altijd genoeg. ‘Ik vind daarnet een postzegel in mijn zak, anders had ik dit briefje niet eens weg kunnen sturen’, schreef hij een keer. Daarmee bedoelde hij dat zijn geld echt helemaal op was.

Vincent en Theo

Vincent van Gogh groeide op in een domineesgezin, met twee broers en drie zussen. Zijn ouders voedden de kinderen op met burgerlijke normen en waarden: hard werken, iets betekenen in de maatschappij, en de familienaam hooghouden. Dat hun oudste zoon vaak onaangepast gedrag vertoonde, maakte de relatie uiterst moeizaam.
Met zijn broer Theo had Vincent een innige band. Als vriend, klankbord en financier was hij de belangrijkste persoon in Vincents leven. Theo was kunsthandelaar in Parijs en had een goed inkomen. Tien jaar lang onderhield hij zijn broer met een maandelijkse toelage. Hij bewonderde Vincent om zijn gedrevenheid en geloofde in diens kunst. Vincent sleepte Theo vaak mee in zijn plannen om 'de kunst van de toekomst' te promoten. Zo legden de broers een kunstverzameling aan met het plan ooit een eigen kunsthandel te beginnen. Verschillende werken kregen ze cadeau van bevriende kunstenaars, of ruilde Vincent voor zijn eigen werk.

Schilderij: Gesloten ogen, 1889
Odilon Redon (jaartal)

Schilderij: Tulpenveld, voor 1890
Christian Mourier-Petersen

Schilderij: Vrouw in wijngaard, mogelijk 1882
Victor Vignon (1847 - 1909)

Schilderij: Portret van een meisje met een bosje bloemen, 1882
Hans Olaf Heyerdahl (1857 - 1913)

Schilderij: De mijn Crachet-Picquery in Frameries, 1888-1890
Borinage

Schilderij: Molen op Montmartre, 1887-1888
Arnold Koning

Schilderij: Landschap op Martinique, 1887
Charles Laval (1861 - 1894)

Schilderij: Aan de oever van de rivier, Martinique, 1887
Paul Gauguin (1848 - 1903)

Schilderij: Portret van een man, 1888
Paul Gauguin (1848 - 1903)

Schilderij: Vaas met bloemen, c.1875
Adolphe Monticelli (1824 - 1886)
Van Gogh ontdekte Monticelli's schilderijen in een Parijse kunsthandel. Zijn broer Theo kocht er vijf voor hun collectie, waaronder dit bloemstilleven. Monticelli bleef gedurende Van Goghs verdere leven een voorbeeld, vanwege zijn 'sculpturale'

verfbehandeling en zijn kleurgebruik. Volgens hem wist Monticelli ‘op één paneel het hele gamma van zijn rijkste en meest uitgebalanceerde tonen’ bijeen te brengen.

Reproductie van visitekaartje van Theo van Gogh

Reproductie van kasboek van Theo van Gogh en Jo van Gogh-Bonger, 1889-1925
Theo van Gogh hield in dit kasboek al zijn uitgaven bij. Op een aparte pagina vermeldde hij de kosten voor Vincents verblijf in de inrichting in Saint-Rémy (1889-1890). Zo stuurde Theo maandelijks 100 francs aan de behandelend arts, Dr. Peyron. Indirect blijkt dat Vincent intussen hard doorwerkte: Theo besteedde grote bedragen bij Tanguy en bij Tasset & Lhote, handelaars in schildermaterialen. De daar bestelde verf en doeken stuurde hij naar Vincent.

Vrienden

Artistieke uitwisseling

Tijdens zijn verblijf in Arles in Zuid-Frankrijk hield Van Gogh via brieven contact met zijn kunstenaarsvrienden. Vooral met Émile Bernard en Paul Gauguin, die in Pont-Aven en Le Pouldu aan de Bretonse kust verbleven, ontstond een levendige correspondentie. Op afstand discussieerde Van Gogh met hen over de moderne kunst. Ze stuurden elkaar schetsen van hun werk en soms ook schilderijen.

Onder leiding van Gauguin verzamelde zich in Pont-Aven een groep kunstenaars, onder wie Meijer de Haan en Paul Sérusier. Zij probeerden een bepaalde stemming of ervaring in hun werk te leggen door middel van eenvoudige vormen en kleurvlakken. Van Gogh hoopte in Arles ook een kunstenaarsgemeenschap te vestigen. Gauguin kwam in oktober 1888 – een bezoek waar Van Gogh zich veel van voorstelde. Maar hun artistieke ideeën bleken nogal te verschillen. Gauguin werkte vanuit de verbeelding, terwijl Van Gogh vasthield aan de zichtbare werkelijkheid.

Schilderij: Het gele huis ('De straat'), 1888
Vol enthousiasme over de intensiteit van de kleuren, besloot Van Gogh zijn woning op het doek vast te leggen. Het Gele Huis met de groene luiken gloeit ‘onder een zwavelkleurige zonneschijn’ en tegen een lucht van ‘hard en helder kobaltblauw’. Beneden richtte hij zijn atelier in, wat later ging hij er boven wonen. Van Gogh wilde er een kunstenaarshuis van te maken, waar hij samen met anderen kon leven en werken. Uiteindelijk kwam alleen Paul Gauguin twee maanden bij hem wonen.

Schilderij: Spinnend Bretons meisje, 1889
Paul Gauguin (1848-1903)
In de winter van 1889 schreef Gauguin aan Van Gogh dat hij de eetzaal van de herberg in Le Pouldu decoreerde. Samen met de kunstenaar Meijer de Haan beschilderde hij de muren, deuren en zelfs een raam met Bretonse plattelandsmotieven en zelfportretten. Het op pleisterwerk geschilderde Spinnend Bretons meisje was een van de muur-schilderingen. Boven de herderin zweeft een engel, waarschijnlijk als symbool voor de diep religieuze gevoelens onder de lokale bevolking.

Schilderij: Landschap bij Pont-Aven, 1889
Émile Bernard (1868 - 1941)

Schilderij: Stilleven met profiel van Mimi, 1889
Meijer de Haan (1852-1895)
Onder invloed van Gauguin veranderde de stijl van Meijer de Haan radicaal. De kunstenaars werkten in 1889-1890 samen in het kustplaatsje Le Pouldu. Daar logeerden ze in de herberg van Marie Henry. Haar dochtertje Mimi is te zien op dit schilderij. Het sterk afgesneden figuurtje, de uitgesproken kleuren en de gewaagde compositie — met de tafel die naar voren helt — zijn typerend voor het

experimentele werk van de kunstenaarsgroep rond Gauguin, ook wel de School van Pont-Aven genoemd.

Schilderij: De appeloogst, c.1891
Paul Sérusier (1864 - 1927)
Sérusier was gefascineerd door het simpele boerenbestaan van de inwoners van Bretagne en door hun eeuwenoude katholieke tradities. De triptiekvorm van dit werk, gebaseerd op een typisch katholiek altaarstuk, is hier een directe verwijzing naar. Als onderwerp voor het schilderij koos Sérusier voor een symbolische weergave van de vruchtbaarheid. Zowel de jonge moeder met baby in het linker paneel, als het plukken en wegdragen van de appels in de andere panelen verwijzen naar dit thema.

Schilderij: Boerderij in Bretagne, c. 1890
Paul Sérusier (1864 - 1927)
Sérusier wilde, net als de andere kunstenaars van de School van Pont-Aven, de landelijke eenvoud van Bretagne vastleggen. Het glooiende grasveld met een boerenerf en de wolken in de lucht ogen simpel, als een kleurrijke lappendeken. Sérusier gebruikte platte vormen in heldere kleuren, afgebakend met golvende lijnen om dat effect te krijgen. Hij streefde niet naar een trouwe weergave van het landschap, maar probeerde het tijdloze ervan te verbeelden. Samen met Paul Gauguin was hij de belangrijkste kunstenaar van de Pont-Avengroep.

Schilderij: Vaas met bloemen en kop, 1887-1888
Émile Bernard (1868 - 1941)

Schilderij: Vincent van Gogh zonnebloemen schilderend, 1888
Paul Gauguin (1848-1903)
Toen Gauguin bij Van Gogh in Arles logeerde, stimuleerde hij zijn vriend uit de verbeelding te werken in plaats van naar de werkelijkheid. Zo deed hij dat namelijk zelf. Hier beeldt Gauguin Van Gogh af terwijl hij zonnebloemen schildert. Dit was niet op de werkelijkheid gebaseerd, aangezien Van Gogh in die periode geen zonnebloemen schilderde. Die vond zijn portret wel lijken, zo schreef hij: ‘Mijn gezicht is sindsdien flink opgeklaard, maar ik ben het echt, extreem moe en geladen, zoals ik toen was’.

Schilderij: Zelfportret met portret van Bernard (‘Les misérables’), 1888
Paul Gauguin (1848-1903)
Terwijl Van Gogh in Arles verbleef, werkten Gauguin en Bernard samen in Bretagne. Van Gogh vroeg hen een portret van elkaar te maken in ruil voor een werk van hem, maar in plaats daarvan stuurden zij ieder een zelfportret. In de achtergrond schilderden Gauguin en Bernard wel het portret van de ander. Van Gogh vond Bernards werk ‘elegant als een echte, echte Manet’ en de Gauguin ‘meer doordacht, ver doorgevoerd.’ Ook Laval deed mee aan de ruil. Hij stuurde wel een zelfportret, dat Van Gogh omschreef als ‘heel kranig, heel gedistingeerd.’

Schilderij: Zelfportret van Gauguin, 1888
Émile Bernard (1868 - 1941)

Schilderij: Zelfportret, 1888
Charles Laval (1861 - 1894)

Ziekte en oor

In oktober 1888 kwam de schilder Paul Gauguin naar Van Goghs Gele Huis in Arles. Hun karakters en ideeën botsten al snel: 'Vincent en ik kunnen absoluut niet zij aan zij leven zonder grote beroering', schreef Gauguin. In de avond van 23 december verliet Gauguin na een woordenwisseling het huis. Hij beweerde later dat Van Gogh hem had achtervolgd en met een scheermes had bedreigd. Thuisgekomen sneed Van Gogh, compleet in de war, zijn linkeroor af.

Deze mentale crisis was de eerste van een serie inzinkingen, die vaak gepaard gingen met hallucinaties en hevige angsten. Welke ziekte Van Gogh precies had weten we niet. Zijn arts dacht destijds dat hij aan een vorm van epilepsie met acute manie leed. Zelf sprak hij over 'mijn geestesverdwazing, zenuwziekte of waanzin'. Aanvankelijk hoopte hij te kunnen herstellen, maar na een paar maanden besloot hij zich vrijwillig op te laten nemen in een inrichting voor geesteszieken in Saint-Rémy-de-Provence. Ondanks momenten van wanhoop, bleef hij geloven in de helende kracht van het schilderen.

1888 Arles
23.10
Gauguin komt bij Van Gogh in het Gele Huis wonen. Begin december overweegt Gauguin weg te gaan vanwege oplopende spanningen.

23.12
Van Gogh en Gauguin hebben 's avonds een woordenwisseling, waarna Gauguin vertrekt naar een hotel. Van Gogh snijdt zijn linkeroor af. Hij brengt dat, in een papier gevouwen, naar een prostituee. De politie wordt gealarmeerd.

24.12
Van Gogh wordt in alle vroegte naar het ziekenhuis van Arles gebracht. Gauguin stuurt een telegram naar Vincents broer Theo in Parijs.

25.12
Theo komt in de ochtend aan en bezoekt Vincent, die lichamelijk zwak is en geestelijk in de war. Theo en Gauguin reizen 's avonds samen terug naar Parijs.

1889
07.01
Van Gogh keert terug naar het Gele Huis. Hij krijgt ca. 4 februari een nieuwe inzinking en wordt opnieuw opgenomen (tot 18 februari).

26.02
Van Gogh wordt opnieuw opgenomen met een inzinking. Buurtbewoners stellen een petitie op om hem uit zijn huis te zetten, omdat hij verward rondloopt.

Saint-Rémy
08.05
Van Gogh laat zich vrijwillig opnemen in de inrichting voor geesteszieken Saint-Paul de Mausole, in Saint-Rémy-de-Provence. Daar volgen nieuwe crises in juli, december, januari en februari. Zijn behandeling bestaat uit tweewekelijkse koudwater baden

1890 Auvers-sur-Oise
16.05
Van Gogh vertrekt uit de inrichting en verhuist naar Auvers-sur-Oise, vlakbij Parijs, waar hij logeert in de herberg Auberge Ravoux. Dokter Gachet wordt daar zijn arts. Deze raadt Van Gogh aan vooral te schilderen.

Van Gogh aan het werk

In zijn brieven deed Van Gogh vaak uitgebreid verslag van zijn manier van werken. Hierdoor weten we veel over de praktische kanten van zijn kunstenaarschap: van de manier waarop hij met kleuren experimenteerde en zijn materialen koos, tot het gebruik van allerlei hulpmiddelen. Uit de brieven en uit technisch onderzoek blijkt verder dat Van Gogh heel systematisch en weloverwogen te werk ging: elke tekening en elk schilderij was een bewuste stap om vooruit te komen. Dit komt niet overeen met het heersende beeld van Van Gogh als impulsieve en puur emotionele kunstenaar

Kleureffecten

Van Gogh hield zich zijn hele schildersloopbaan bezig met kleur. Als beginnend kunstenaar las hij al boeken over kleurtheorie en over de toepassing ervan door de schilder Eugène Delacroix. Pas toen Van Gogh in Parijs de schilderijen van Delacroix en anderen in het echt zag, begreep hij hoe hij de juiste kleureffecten zelf kon bereiken. Hij zocht daarbij naar sterke contrasten door de zogenaamde complementaire kleuren te combineren in een schilderij. Zo bereikte Van Gogh niet alleen een visueel krachtig effect, het hielp hem ook om zijn werk een emotionele lading te geven. ‘Kleur drukt uit zichzelf iets uit’, vond hij.

Kleurencirkel uit Charles Blancs Grammaire des Arts du Dessin, Parijs 1870

In het boek van Charles Blanc las Van Gogh over de theorie van de complementaire kleuren. In de kleuren cirkel staan de primaire kleuren rood, geel en blauw met hun mengkleuren ertussen. Bij een complementair contrast staat een primaire kleur tegenover de mengkleur van de andere twee: bijvoorbeeld rood tegenover groen en blauw tegenover oranje. Zet je deze kleuren naast elkaar, dan komen ze extra krachtig over.

Schets van Van Goghs palet in een brief aan Theo van Gogh, 5 augustus 1882

Schilderij: Mand met appels, 1885

In Nederland experimenteerde Van Gogh al met kleur contrasten. Hij schilderde stillevens waarin hij verschillende combinaties uitprobeerde op basis van de kleurtheorie. Maar in plaats van ze naast elkaar te zetten, mengde Van Gogh de complementaire kleuren tot bruingrijze tinten, zoals in dit stilleven. Wel bracht hij op de droge verflaag contrasterende kleuraccenten aan. Dit leverde echter nog geen krachtig en helder kleureffect op.

Schilderij: Apollo verslaat Python, 1850

Eugène Delacroix (1798 - 1863)

Dit is een voorstudie die Eugène Delacroix maakte voor zijn plafondschildering in het Louvre. Van Gogh was erg onder de indruk van het kleurgebruik in die schildering. Het felle geel en oranje in de luchtpartij rond Apollo contrasteren met het donkere paars waarin Python – en de rook die het monster uitblaast – zijn geschilderd. Deze complementaire kleuren versterken elkaars kracht en betekenis.

Schilderij: Appels, 1887
De achtergrond van dit stilleven bevat zo ongeveer alle varianten blauw en groen die Van Goghs palet kende. Daar bovenop plaatste hij contrasterende gele, oranje, rode en roze verfstreken. Dezelfde kleurencombinaties gebruikte hij voor de appels in de voorgrond, maar dan andersom: eerst de warme tinten en daarop groene en blauwe accenten. Zo bracht hij eenheid in de voorstelling.

Schilderij: Druiven, 1887
Stillevens zoals deze, waren bij uitstek geschikt om te experimenteren met kleur. In dit stilleven was het Van Gogh vooral te doen om het contrast tussen de gele en paarse tonen van de druiventrossen. Deze complementaire kleuren versterken elkaars kracht. Bij zijn kleurexperimenten liet Van Gogh zich inspireren door het werk van Eugène Delacroix, die eenzelfde kleurcombinatie gebruikte in zijn plafondschildering in het Louvre.

Van Goghs doos van rood lakwerk met bolletjes wol, 19de eeuw

Perspectiefraam
Van Gogh bereidde zich vaak zorgvuldig voor door het maken van voorstudies en ondertekeningen. Omdat hij moeite had met de juiste weergave van diepte en verhoudingen, maakte hij lange tijd intensief gebruik van een perspectiefraam. Dit instrument bestond uit een houten raamwerk met daarin een raster van horizontale, verticale en/of diagonale draden, dat op het nog lege doek of papier werd overgenomen. De rasterlijnen zijn in sommige schilderijen en tekeningen nog met het blote oog zichtbaar. Pas in Arles begon Van Gogh vrijer te werken, waardoor hij het perspectiefraam niet meer nodig had.

Schilderij: Langs de Seine, 1887

Briefschetsen van een perspectiefraam in brieven aan Theo van Gogh
Den Haag 5 en ca. 6 augustus 1882
In de ene briefschets liet Van Gogh zijn broer zien hoe hij zijn perspectiefraam gebruikte. Hij was ermee naar het strand gegaan om een zeegezicht te maken, maar hij was niet tevreden over het instrument: ‘En ’t is daar voor dat ik weer een nieuw en hoop ik beter perspectief-raam laat maken dat in ongelijken duingrond b.v. toch vast
staat met twee stijlen.’ In de andere schets verduidelijkte hij de constructie van het raam dat in hoogte verstelbaar was.

Infraroodreflectogram van *Langs de Seine* met rasterlijnen

Verkleuring
In Frankrijk ontwikkelde Van Gogh zich tot een uitgesproken colorist. De Parijse verfwinkels voorzagen in het nieuwste assortiment tubeverven in intense kleuren. Maar niet alle varianten waren kleurvast. Daarom zien sommige kleuren in zijn schilderijen en tekeningen er tegenwoordig anders uit dan toen Van Gogh ze aanbracht. Deze pigmenten en kleurstoffen zijn onder invloed van licht ingrijpend

van kleur veranderd, of verbleekt. Dat laatste is vaak het geval bij bepaalde rode verfsoorten.

Schilderij: Portret van Etienne-Lucien Martin, 1887
Uit onderzoek is gebleken dat dit portret van de Parijse restauranthouder Martin oorspronkelijk meer uitgesproken van kleur was. Van Gogh besloot gaandeweg de kleuren af te zwakken.
Het schilderij kreeg daardoor een rustiger karakter. Door het verschieten van het rode pigment cochenille in een mengsel met blauw en wit, zijn de oorspronkelijk paarse jas en muts nu zacht grijs-blauw geworden. Daardoor zijn de kleuren van het werk nog verder getemperd, en oogt het onbedoeld zachter dan Van Gogh bedoelde.

Detail van de rand van Portret van Etienne-Lucien Martin
De rand van dit doek zit onder de lijst en is afgeschermd van het licht. Op die plek zijn de oorspronkelijke kleuren enigszins bewaard gebleven. Daaruit bleek dat het jasje van de man ooit veel paarser was; een kleur die mooi gecontrasteerd zal hebben met de geel-oranje huidskleur van zijn gezicht.

Onder de loep
Ontdekken hoe Van Gogh bij het schilderen te werk ging, begint met goed kijken. Met het blote oog zijn al veel bijzonderheden zien, maar voor verder onderzoek heeft een restaurator technische hulpmiddelen nodig, zoals een microscoop. Soms komen er dan onverwachte dingen aan het licht. Wil je weten wat, kijk dan zelf.

Schilderij: Zeegezicht bij Les Saintes-Maries-de-la-Mer, 1888

Schilderij: Garnalen en mosselen, 1886

Zandkorrels!
In mei 1888 bezocht Van Gogh het vissersdorpje Les Saintes-Maries-de-la-Mer. Hij moet dit schilderij ter plekke hebben gemaakt, want zandkorrels van het strand zijn *in* en *op* de verf gewaaid.

Dikke klodders.
Van Gogh staat bekend om zijn dikke en wervelende penseelstreek. Hij werkte vaak snel en ‘nat-in-nat’: op de nog natte verf bracht hij nieuwe verfstreken aan. Zijn penseel nam de verschillende kleuren mee die zo met elkaar mengden.

Van Gogh tekenaar
Weinig mensen weten dat Van Gogh naast een belangrijk schilder ook een groots tekenaar was. In totaal maakte hij zo’n 1100 tekeningen, waarvan de helft in dit museum wordt bewaard. Vanwege hun lichtgevoeligheid kunnen ze helaas beperkt worden getoond. In deze ruimte presenteren we daarom een steeds wisselende selectie werken op papier (1880-1890).

Van Gogh wijdde de eerste jaren van zijn kunstenaarschap volledig aan het tekenen. Hij geloofde namelijk dat dit voor een kunstenaar ‘de wortel van alles’ was. Ook later greep hij steeds zijn tekenmaterialen om zich verder te oefenen en een eigen stijl te ontwikkelen. Zonder de kleuren van zijn schilderpalet kon hij zich volledig concentreren op de expressieve kracht van de lijn.
Zijn tekeningen waren voor Van Gogh niet alleen een oefening of voorbereiding voor zijn schilderijen, maar vaak kunstwerken op zich, die hij dan ook vol trots signeerde. Maar ook de minder uitgewerkte schetsen zijn het bewonderen waard en brengen ons dichter bij de kunstenaar.

Op de muur:
Vincent van Gogh 3 juni 1883: ‘de wortel van alles is teekenen en den tijd daaraan besteed is eigentlijk alles winst.’

[driemaandelijks wisselende collectie tekeningen]

Schilderij: Grote nachtpauwoog, 1889
Van Gogh werkte vaak in de grote tuin van de inrichting voor geesteszieken in Saint-Rémy waar hij verbleef. ‘Gisteren heb ik er een grote, vrij zeldzame nachtvlinder getekend die doodshoofdvlinder wordt genoemd […]’, schreef hij aan Theo. ‘Om hem te schilderen had ik hem moeten doden en dat was jammer, zo mooi was het dier.’ In werkelijkheid was het geen doodshoofdvlinder, maar een grote nachtpauwoog. Toch tekende Van Gogh op het achterlijfje een gezicht of doodshoofd.

Vitrine: tekenmateriaal
Dit zijn voorbeelden van tekenmaterialen die Van Gogh gebruikte. De meeste behoren tot de standaarduitrusting van een kunstenaar, zoals houtskool, krijt, potlood en Oostindische inkt. Van Gogh werkte ook met minder gangbare materialen zoals bergkrijt en lithografische inkt. In zijn Hollandse tekeningen en brieven gebruikte hij vaak ijzergallusinkt (inkt van galappels) die helaas sterk verbruint en het papier aantast. Rietpennen sneed Van Gogh in Arles zelf van het riet dat langs de kanalen groeide.

1. conté-krijt
2. houtskool
3. bergkrijt
Swillenscollectie, Universiteitsmuseum Utrecht
4. Oost-Indische inkt
Swillenscollectie, Universiteitsmuseum Utrecht
5. Chinese inkt
Swillenscollectie, Universiteitsmuseum Utrecht
6. conté potlood
7. rietpennen
8. facsimile van Van Goghs schetsboekje van
mei-juli 1890
9. kroontjespennen
10. inktflessen firma N. Antoine & Fils, c. 1880–1890

11. blauwhoutinkt van N. Antoine & Fils

Schetsboeken
Het minst bekende onderdeel van Van Goghs oeuvre zijn zijn vier bewaard gebleven schetsboeken. Van Gogh droeg altijd boekjes bij zich om snel een indruk of idee op papier vast te leggen. Hij schreef aan zijn broer: ‘mijn schetsboek bewijst dat ik zoek de dingen op heeter daad te vatten’. Behalve notities en vluchtige krabbels zijn er ook krachtige koppen en fraaie stadsgezichten in te ontdekken. Blader hier digitaal door de schetsboekjes.

Derde verdieping

Schilderen ondanks alles

Na zijn opname in de inrichting van Saint-Rémy voelde Van Gogh zich als een ‘gebroken kruik’, die nooit meer gemaakt zou kunnen worden. Toch werkte hij gestaag en dapper verder, om een nog betere kunstenaar te worden, tussen de aanvallen van zijn geestesziekte door. Het schilderen en tekenen gaf bovendien structuur aan de lange dagen en zorgde ervoor dat hij niet verviel tot de ledigheid van de andere patiënten.
Als hij niet buiten de muren van de inrichting kon of mocht werken, schilderde hij het uitzicht uit zijn kamer: ‘door het venster met ijzeren tralies ervoor kan ik een ommuurd korenveld zien, waarboven ik ’s morgens de zon in zijn volle glorie zie opkomen’. Of hij verkende de verwilderde tuin, waar hij oneindig veel onderwerpen vond. Daarnaast schilderde Van Gogh kopieën naar zwart-wit prenten van andere kunstenaars. Ook schilderde hij ‘kalm en met trefzekere hand’ enkele kapitale bloemstillevens.

Op de muur:
Vincent van Gogh 5-6 september 1889: ‘Ik heb een ingehouden werkwoede als nooit tevoren en ik geloof dat dat me zal helpen om beter te worden.’

Schilderij: Amandelbloesem, 1890
Van Gogh maakte dit sprankelende stilleven van tere amandelbloesem tegen een helderblauwe lucht voor zijn pasgeboren neefje Vincent Willem. Zoals de bloesem na een lange winter de lente aankondigt, brengt ook de geboorte van een kind de hoop en belofte van nieuw leven. Met veel aandacht en precisie schilderde Van Gogh de delicate wit-roze bloemetjes: sommige net open, andere nog in de knop.

Schilderij: Korenveld met maaier, 1889
In de verzengende hitte van de zon staat een maaier te zwoegen in het veld. Het koren, dat in dikke klodders gele verf is opgebracht, golft overal om hem heen. Van Gogh zag in het koren een symbool voor de eeuwige cyclus van de natuur en de vergankelijkheid van het leven: na het zaaien en groeien wordt het nu weggemaaid. Een zwaar onderwerp, maar door het goudgele zonlicht en de warme kleuren ‘bijna met een glimlach’ verbeeld. Van Gogh vond het zelf ‘grappig’ dat hij een dergelijk existentieel en monumentaal schilderij optekende door de tralies van zijn cel.

Schilderij: Cipressen en twee vrouwen, 1890
Alles is in beweging in dit Zuid-Franse landschap: de takken van de cipressen kronkelen in de wind, het koren golft en de wolken kringelen voorbij. Van Gogh liet zijn penseelstreken de richting volgen van het onderwerp dat hij weergaf. Deze nadruk op vorm en lijn maakte dit in zijn ogen een modern kunstwerk. De cipressen rijzen hoog boven de twee vrouwen uit en verbeelden zo de nietigheid van de mens tegenover de natuur.

Schilderij: Grote nachtpauwoog, 1889

Schilderij: Vlinders en klaprozen, 1890

Schilderij: Rozen, 1890

Schilderij: Kreupelhout, 1889
Van Gogh maakte talloze werken in de schaduwrijke tuin van de inrichting. Elk hoekje werd door hem in kaart gebracht. ‘Je hoeft er alleen maar stijl in te brengen’, schreef hij aan zijn broer. Hij bedoelde dat kleur, lijn en toets voldoende waren om van een eenvoudig onder werp een waar kunstwerk te maken. Bij dit stukje overgroeid kreupelhout sneed hij de voorstelling radicaal af, vertaalde de begroeiing in kleurvlekjes, en contrasteerde die met de langere streken van de boomstammen.

Schilderij: Irissen, 1890
Van Gogh schilderde in de inrichting tweemaal eenzelfde weelderig boeket irissen. Beide werken waren in de eerste plaats een kleurstudie. Waar hij in het andere stilleven streefde naar een zacht effect van pastelkleuren, zocht hij hier juist het meest krachtige kleurcontrast. Door de paarse bloemen tegen een gele achtergrond te zetten, kwamen de decoratieve vormen extra fel uit. De irissen zijn inmiddels van paars naar blauw verkleurd, maar de schoonheid van dit stilleven blijft ongeëvenaard.

Schilderij: Pietà (naar Delacroix), 1889
In zijn beginjaren kopieerde Van Gogh al prenten en dit pakte hij in Saint-Rémy weer op. *Pietà*, naar een schilderij van Eugène Delacroix, was de eerste prent die hij naschilderde. Het is heel goed mogelijk dat de zieke Van Gogh zich in de inrichting met de lijdende Christus identificeerde. Hij schreef: ‘Ik ben niet onverschillig en in het lijden zelf geven godsdienstige gedachten me soms veel troost.’

Schilderij: Korenveld met maaier, 1889
In de verzengende hitte van de zon staat een maaier te zwoegen in het veld. Het koren, dat in dikke klodders gele verf is opgebracht, golft overal om hem heen. Van Gogh zag in het koren een symbool voor de eeuwige cyclus van de natuur en de vergankelijkheid van het leven: na het zaaien en groeien wordt het nu weggemaaid. Een zwaar onderwerp, maar door het goudgele zonlicht en de warme kleuren ‘bijna met een glimlach’ verbeeld. Van Gogh vond het zelf ‘grappig’ dat hij een dergelijk existentieel en monumentaal schilderij optekende door de tralies van zijn cel.

Schilderij: De tuin van de inrichting Saint Paul (‘Het vallen van de bladeren’), 1889

Schilderij: De schapenscheerster (naar Millet), 1889

Schilderij: De boerin die vlas kneust (naar Millet), 1889

Schilderij: De maaier (naar Millet), 1889

Schilderij: De tuin van de inrichting, 1889
Kleuren hadden bij Van Gogh vaak een emotionele lading. Dat versterkte hij door ze te combineren tot een harmonie of juist een contrast. Hier gebruikte hij de combinatie van rood en groen om de waanzin van de psychiatrische patiënten op te roepen, die ‘een rode waas voor de ogen’ kregen. Het kleine figuurtje in het overweldigende landschap versterkt het existentiële angstgevoel dat Van Gogh wilde uitdrukken.

1890 Bezielde natuur

De laatste twee maanden van zijn leven bracht Van Gogh door in het landelijke Auvers-sur-Oise, vlakbij Parijs. Hij was altijd een productief kunstenaar geweest, maar hier schilderde hij als nooit tevoren: in slechts zeventig dagen maakte hij circa vijfenzeventig schilderijen. Van Gogh verbeeldde vooral de natuur in al haar verschijningsvormen: tuinen vol bloemen, een close-up van wuivend koren en panoramische landschappen vol emotie.Van Gogh probeerde zijn persoonlijke gevoel bij het zien van een opkomende zon, een grasspriet of een geploegde akker te laten doorklinken in zijn werk. De natuur was voor hem iets religieus, een plek om troost uit te putten of op krachten te komen. Dat Van Gogh deze grootse gevoelens tot op de dag van vandaag op ons weet over te brengen, verklaart mede zijn succes als kunstenaar.

Op de muur:
Vincent van Gogh c. 10-14 juli 1890: ‘Ik voor mij ben geheel geabsorbeerd in de onafzienbare vlakte met korenvelden tegen de heuvels’

Schilderij: Korenveld met kraaien, 1890
Een korenveld met een pad dat aan de horizon verdwijnt, een dreigende onweerslucht en opvliegende kraaien. Het is niet verwonderlijk dat dit monumentale landschap nog altijd wordt gezien als een directe aankondiging van Van Goghs tragische zelfmoord en daarmee als zijn laatste werk. Feit is echter dat hij na dit schilderij nog verschillende aanzienlijk vrolijkere werken maakte – maar in sommige gevallen is de mythe nu eenmaal sterker dan de realiteit.

Schilderij: Korenveld onder onweerslucht, 1890
In de laatste weken van zijn leven maakte Van Gogh een aantal indrukwekkende schilderijen van de korenvelden rond Auvers, waaronder dit uitgestrekte veld onder een donkere hemel. Hij maakte zich inmiddels zorgen over zijn financiële situatie en zijn bestaansrecht als kunstenaar; zoveel dat het penseel bij het werken bijna uit zijn hand viel, schreef hij. Hij probeerde in deze ambitieuze werken dan ook 'triestheid en extreme eenzaamheid’ uit te drukken. Opvallend genoeg hadden de overweldigende emoties die Van Gogh in de natuur ervoer een heilzame werking op zijn eigen wankele gemoed. Hij noemde het effect van deze landschappen op zijn gestel ‘gezond en hartversterkend’.

Schilderij: Boomwortels, 1890
Hoewel er een hardnekkige mythe is ontstaan dat het meer dramatische Korenveld met kraaien Van Goghs laatste werk is, lijkt Boomwortels een veel waarschijnlijker kandidaat. Hij heeft het schilderij namelijk niet kunnen afmaken, wat linksonder

goed te zien is. De haast onherkenbare vormen, sterke lijnen en felle kleuren zijn wel aangevoerd om Van Gogh aan te wijzen als een belangrijke voorloper van de abstracte kunst.

Schilderij: Boerderij, 1890

Schilderij: Gezicht op Auvers, 1890

Schilderij: De tuin van Daubigny, 1890
Na zijn aankomst in Auvers bracht Van Gogh zo snel hij kon een bezoek aan het huis en de tuin van de kunstenaar Charles-François Daubigny, nog altijd bewoond door diens weduwe. Van Gogh bewonderde het werk van Daubigny en wilde graag de plek zien waar de kunstenaar had gewoond. Omdat hij even geen schilderdoek voorhanden had, maakte Van Gogh deze eerste studie van de tuin op een theedoek. Later maakte hij nog twee uitgewerkte schilderijen van deze plek, die voor hem zoveel betekende.

Dood en erkenning

Op 27 juli 1890 schoot Van Gogh zich met een pistool in de borst, in een veld bij Auvers. Hoewel Van Gogh door zijn ziekte geen hoge ambities meer had, toonde hij een enorme werklust. Toch was hij mentaal uit balans. Aanwijzingen daarvoor zijn in de brieven te vinden. Zo wilde zijn broer Theo voor zichzelf gaan beginnen en door de onzekere (financiële) toekomst voelde Vincent zich terneergeslagen: 'ook mijn leven is aan de wortel aangetast, ook ik sta niet stevig meer op mijn benen.'

Twee dagen later overleed Van Gogh in het bijzijn van Theo. Zijn kist, overdekt met gele bloemen, werd omringd door zijn laatste schilderijen. Verschillende kunstenaarsvrienden woonden de begrafenis bij, onder wie Émile Bernard. Die schreef aan de bevriende criticus Albert Aurier: 'terwijl wij de hellingen van Auvers beklommen praatten we over hem, over de gedurfde impuls die hij aan de kunst heeft gegeven.' Aurier had Van Gogh kort daarvoor in een lovend stuk 'een geweldig en radeloos genie' genoemd. Het was het begin van de officiële erkenning van Van Goghs talent.

1890 Auvers-sur-Oise
27.07
Van Gogh vertrekt in de middag vanuit de herberg Auberge Ravoux in Auvers-sur-Oise, waar hij logeert, om te gaan schilderen. Hij schiet zichzelf een kogel door de borst en keert tegen de avond gewond terug.

28.07
Theo ontvangt bericht over Vincents verwonding en reist naar Auvers.

29.07
Vincent overlijdt in het bijzijn van Theo aan zijn verwonding, 37 jaar oud. De begrafenis vindt plaats op 30 juli in Auvers, bijgewoond door zo'n 20 kunstenaars-vrienden en bekenden. Zijn familie in Nederland kan niet direct komen.

1891
25.01
Na Vincents dood verslechtert Theo's gezondheid snel als gevolg van syfilis. Hij krijgt een psychische en lichamelijke inzinking en wordt opgenomen in een inrichting. Hij overlijdt op 25 januari 1891 in Utrecht.

1914
14.04
Theo's weduwe Jo laat zijn stoffelijke resten herbegraven naast die van Vincent in Auvers.

Verbeelding van de persoonlijke ervaring

Na Van Goghs dood steeg de waardering voor zijn werk in rap tempo, vooral in artistieke kringen. Met name de krachtige kleuren, ritmische penseelstreken en de persoonlijke lading van zijn werk hadden een grote impact op kunstenaars. Al snel gold Van Gogh als een van de grote vernieuwers van de moderne kunst.

Voor de kunstenaarsgroep Les Nabis (‘de profeten’) stond net als voor Van Gogh de persoonlijke ervaring voorop. Kunstenaars als Maurice Denis, Pierre Bonnard en Édouard Vuillard zochten naar universele of spirituele waarden in alledaagse voorstellingen. Daarvoor experimenteerden ze met vereenvoudiging van vormen en decoratieve kleurvlakken. Ook een kunstenaar als Odilon Redon wilde in zijn werk een diepere betekenislaag weergeven. Hij ging daarbij uit van de verbeelding en creëerde een innerlijke droomwereld.

Schilderij: De Emmaüsgangers, 1894
Maurice Denis (1870 – 1943)
Denis beeldde hier een bijbels onderwerp uit in een stijl die doet denken aan vroeg-Italiaanse fresco’s. Hij liet het bezoek van Christus plaatsvinden in zijn eigen omgeving, in de herberg vlakbij zijn huis. Denis zelf zit rechts aan tafel in gebed, terwijl links zijn vrouw Marthe binnenkomt. Het schilderij is kenmerkend voor de Nabis: een intiem interieur, met decoratieve elementen, omlijst door een geschilderde rand. Denis creëerde een spannend contrast tussen de donkere ruimte en de kleurrijke doorkijkjes.

Schilderij: De rode boom, 1905
Odilon Redon (1840 – 1916)

Schilderij: De Boeddha, 1904
Odilon Redon (1840 – 1916)
In 1905 kocht Andries Bonger, Theo’s zwager, dit grote paneel en het paneel aan de overkant van de zaal, van Redon voor zijn interieur. Het materiaal, de schildertechniek en de omlijsting geven het matte en plat-decoratieve effect van muurschilderingen. Redon streefde deze uitstraling bewust na. Zoals veel eigentijdse kunstenaars wilde hij kunst in het dagelijkse leven integreren: alle interieuronderdelen, van spiegel tot gordijn werden meegenomen in één groot decoratieprogramma.

[afbeelding op label: foto interieur]
Interieur huis Andries Bonger aan de Stadhouderskade, Amsterdam, c. 1904
Interior of Andries Bonger’s home at Stadhouderskade, Amsterdam

Schilderij: Montmartre in de regen, 1897
Pierre Bonnard (1867 – 1947)
Dit is Bonnards uitzicht vanuit zijn zolderatelier in de wijk Montmartre. Het levendige straatbeeld rechts contrasteert met het rustige linkergedeelte van het schilderij. De blinde muur staat als een plat vlak midden in de voorstelling. Dit maakt het tot een gedurfde compositie. Bonnard had net als veel tijdgenoten belangstelling voor het werk van Van Gogh, zo noemde hij hem ‘een groot kunstenaar, die ik bewonder’.

Schilderij: Vrouwen in de tuin of Hooglied, 1891-1892
Edouard Vuillard (1868 – 1940)

Schilderij: De mystieke druivenoogst, 1890
Maurice Denis (1870 – 1943)
De religieuze Denis verbeeldde hoe voor de katholieken de wijn symbool staat voor het bloed van Christus. Nonnen zijn toegewijd bezig met de druivenoogst, terwijl boven hen de figuur van Christus oplicht, uit zijn borst vloeit bloed. Rechtsboven voegde Denis een Bijbeltekst uit Hooglied toe, een loflied op de liefde. Hij gaf dit schilderij aan zijn kunstenaarsvriend Paul Ranson. Ranson vroeg Vuillard vermoedelijk een tegenhanger te maken. Ook die liet zich door Hooglied inspireren en schilderde net als Denis een weelderige tuin met slingerende paden. Wel is zijn voorstelling alledaagser: de vrouwen dragen eigentijdse kleding en rechtsonder komt een gestreepte kat aangelopen.

Schilderij: Ontzetting, 1891
Maurice Denis (1870 – 1943)

Schilderij: Moederschap, 1896-1897
Maurice Denis (1870 – 1943)
In dit schilderij beeldde Denis zijn vrouw Marthe frontaal af, hun pasgeboren dochter Noële liefkozend in haar armen. Hij liet zich hierbij inspireren door de schilderijen van Maria met het kindje Jezus van vroeg-Italiaanse kunstenaars als Botticelli. Toch gaf Denis het werk een moderne sfeer door de scène te vangen in een platte stijl van decoratieve patronen en penseelstreken. Subtiel liet hij een lichtvlek vallen op het hoofdje van het kind.

Van Gogh en de expressie van kleur

Na 1900 kregen veel kunstenaars steeds meer interesse in de gedurfde kleurcombinaties in Van Goghs werk en de manier waarop hij kleur inzette als expressiemiddel. Voor een kunstenaar als Munch was kleur een manier om emoties in zijn schilderijen uit te drukken. Schilders als Kees van Dongen en Maurice de Vlaminck voerden de kleuren nog verder op. Om de uitdrukkingskracht van hun werk te vergroten schilderden ze grote, vereenvoudigde vlakken in fel contrasterende kleuren.

Na zijn korte artistieke loopbaan heeft Van Gogh de kunst blijvend beïnvloed. Tot op de dag van vandaag inspireert zijn leven en werk kunstenaars wereldwijd, zoals in het laatste kabinet te zien is.

Op de muur:
Albert Aurier over Vincent van Gogh, 1890: ‘een Messias, een zaaier van de waarheid’

Schilderij: Huis in de winterzon, c. 1909
Gabriele Münter (1877-1962)

Schilderij: Mina Tandja, 1910
Kees van Dongen (1877-1968)

Schilderij: Felix Auerbach, 1906
Edvard Munch (1863-1944)
Munch schilderde dit portret in één sessie, bij Auerbach thuis. Het schilderij toont Auerbach als een zelfbewuste man van de wereld. Het is tegelijkertijd een prachtig voorbeeld van Munchs bravoure als schilder. Hij experimenteerde uitgebreid met zijn materiaal en techniek. Voor de intens rode achtergrond bracht hij de verf in verschillende lagen aan, soms zo dun dat de verf naar beneden droop. Ook speelde hij met de verschillende effecten van mat en glans, zoals te zien is in Auerbachs jasje.

Schilderij: Salomon Beffie, c. 1912
Jan Sluijters (1881-1957)
Net als Van Gogh, gebruikte ook Sluijters kleur in zijn portretten om de persoonlijkheid van de figuur te benadrukken. Dit schilderij is daar een fraai voorbeeld van. Sluijters combineerde overwegend blauwe tinten met een roze achtergrond. Hij hield de voorstelling verder eenvoudig, door details weg te laten. Op die manier slaagt hij erin om de imposante gestalte van de kunstverzamelaar Salomon Beffie overtuigend weer te geven.

Schilderij: De Seine bij Nanterre, 1906-1907
Maurice de Vlaminck (1876-1958)

Schilderij: De blauwe japon, 1911
Kees van Dongen (1877-1968)
Van Dongen schilderde vaak vrouwen in krachtige kleur-contrasten, zoals hier zijn echtgenote Guus. Hij plaatste haar in een diep uitgesneden blauwe japon tegen een intens rode achtergrond. Dat Van Dongen het schilderij betitelde als De blauwe japon, geeft aan dat dit niet zozeer een portret is, maar dat kleur centraal staat. Van Dongen werd hierin direct geïnspireerd door Van Gogh, wiens werk hij op Parijse tentoonstellingen zag.

Schilderij: Een op z'n rug liggende krab, 1887

Schilderij: Rossige kust bij Anthéor, 1903
Louis Valtat (1869 - 1952)

Schilderij: Vrouwen die elkaar kussen, 1906
Jan Sluijters (1881 – 1957)

Schilderij: Herfstdag, 1909
Leendert Gestel (1881 – 1941)
In 1905 kon een jonge generatie Nederlandse kunstenaars kennismaken Van Goghs werk, dankzij een grote overzichtstentoonstelling in het Stedelijk Museum. Dit was ook voor Gestel een belangrijke impuls om een persoonlijke, expressieve stijl te ontwikkelen. Hij werkte met korte penseelstreken in intense kleuren die herinneren

aan het pointillisme. Maar met de kleur- en lichteffecten wilde Gestel vooral emoties oproepen, net zoals Van Gogh dat met zijn landschappen wilde.

Schilderij: Pinksterfeest op de brug, 1906
Jan Sluijters (1881 – 1957)
Sluijters was net aangekomen in Parijs toen hij de Salon des Indépendants van 1906 bezocht. Het expressieve kleurgebruik van de jonge, vooruitstrevende kunstenaars maakte veel indruk. In dit stadsgezicht paste Sluijters dat voorzichtig toe.
Opvallend zijn de rode en gouden elementen, die oplichten in het zonlicht. Sluijters schilderde de feestelijk versierde Pont Alexandre III tijdens Pinksteren. Hij keek uit op het Grand Palais, waarvan de koepel in de verte zichtbaar is.